

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КАРПАТСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТЕФАНІКА**

**Факультет Педагогічний
Кафедра початкової освіти та освітніх інновацій**

**СИЛАБУС
ІНКЛЮЗИВНЕ НАВЧАННЯ В ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ**

Рівень вищої освіти другий (магістерський) рівень

Освітньо-професійна програма «Початкова освіта»

Спеціальність А3 Початкова освіта

Галузь знань 01 Освіта / Педагогіка

Затверджено на засіданні кафедри початкової освіти
Протокол № 1 від 26 серпня 2025 р.

Івано-Франківськ – 2025

1. Загальна інформація	
Назва дисципліни	«Інклюзивне навчання в початковій школі»
Викладач (-і)	професор Червінська Інна Богданівна
Контактний телефон викладача	+380506716106
E-mail викладача	inna.chervinska@cnu.edu.ua
Формат дисципліни	Очний/заочний
Обсяг дисципліни	3 кредити ECTS, 90 год.
Посилання на сайт дистанційного навчання	http://www.d-learn.pu.if.ua/
Консультації	Згідно розкладу
2. Анотація до навчальної дисципліни	
<i>Предметом вивчення навчальної дисципліни є:</i> концептуальні засади, нормативно-правова база та особливості організації інклюзивного навчання; альтернативні методики для організації інклюзивного навчання в початковій школі та інноваційні технології корекційно-розвивальної роботи педагога як складової освітнього процесу; увиразнення сутності поняття «особливі освітні потреби» та їх класифікація, специфіка організації корекційно-розвивального середовища, його зміст, структура і роль у формуванні особистості молодшого школяра, яка потребує корекції психофізичного розвитку. Передбачає набуття теоретичних знань та професійних компетентностей, оволодіння інноваційними технологіями, методами та засобами, необхідних для організації інклюзивного навчання в початковій школі. Вивчення освітнього компонента спрямоване на усвідомлення соціальної значущості професії вчителя початкових класів, здобуття належного рівня професійної освіти; на оволодіння культурою мислення, сприйняття інформації, створення позитивного інклюзивного освітнього середовища, на використання основних теоретичних знань з професійної етики та педагогічної культури в процесі професійного самовдосконалення та саморозвитку. Зміст навчальної дисципліни сприяє набуттю здобувачами вищої освіти знань з організації інклюзивного навчання, підготовку до успішної професійної діяльності, ознайомлення зі структурою й основними компонентами інклюзивного навчання в початковій школі.	
3. Мета та цілі навчальної дисципліни	
<i>Метою вивчення навчальної дисципліни є:</i> ознайомити з теоретико-методологічними, нормативно-правовими та організаційно-методичними засадами організації інклюзивного навчання дітей з особливими освітніми потребами у початковій школі; сформувати у майбутніх фахівців готовність до здійснення професійної діяльності в інклюзивному освітньому просторі; розкрити практичні засади організації інклюзивного навчання, узагальнити корекційно-методичні методи та прийоми роботи з дітьми з ООП у початковій школі та схарактеризувати психолого-педагогічний супровід їх реалізації. <i>Основними цілями вивчення дисципліни є:</i> формування у здобувачів вищої освіти знань про базові принципи, норми і правила організації інклюзивного навчання в початковій школі; увиразнення зв'язків професійних навичок асистента учителя інклюзивного навчання з сучасним інклюзивним простором закладу освіти; сприяння розвитку загальної та професійно-орієнтованої компетентності для забезпечення ефективної педагогічної взаємодії усіх учасників освітнього процесу.	
4. Програмні компетентності та результати навчання	
ІК. Здатність розв'язувати задачі дослідницького та/або інноваційного характеру у сфері початкової освіти	

ЗК-1.Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК-3.Здатність виявляти ініціативу та підприємливість.

ЗК-5. Здатність усвідомлювати цінності громадянського суспільства та необхідність його сталого розвитку.

СК-4. Здатність конструктивно та безпечно взаємодіяти з учасниками освітнього процесу на засадах партнерства та підтримки з різними соціальними інституціями (наставництво, супервізія).

СК-6. Здатність проектувати та реалізовувати науково-експериментальну діяльність у системі початкової освіти в широких мультидисциплінарних контекстах.

СК-7. Здатність здійснювати методичний супровід організації особистісно-орієнтованої, інтегрованої, дослідницької діяльності, використовувати в освітньому процесі традиційні та інноваційні методи і технології навчання.

СК-10. Здатність здійснювати моніторинг власної педагогічної діяльності, визначати індивідуальні професійні потреби та перспективи, оцінювати результати діяльності команд та колективів.

ПРН-03. Вміти інтегрувати і застосовувати інноваційні технології у навчанні освітніх галузей початкової школи з урахуванням вимог до освітнього процесу й педагогічної діяльності та індивідуальних потреб здобувачів освіти.

ПРН-04. Організовувати співпрацю з усіма учасниками освітнього процесу на основі принципів партнерської взаємодії, надавати консультативну підтримку, використовуючи інформаційно-комунікаційні технології та цифрові сервіси.

ПНР-07. Здійснювати аналіз, синтез, пошук й обробку наукової інформації з різних джерел і застосовувати її для вирішення конкретних дослідницьких завдань, а також використовувати інформаційні та комунікаційні технології для проведення досліджень прикладного характеру.

ПРН-08. Моделювати, створювати та підтримувати безпечне, ергономічне, інклюзивне освітнє середовище початкової школи, організовувати співпрацю фахівців у інклюзивному класі.

5. Організація навчання

Обсяг навчальної дисципліни			
Вид заняття			Загальна кількість годин
лекції			20
семінарські, практичні заняття			10
самостійна робота			60
Ознаки навчальної дисципліни			
Семестр	Спеціальність	Курс (рік навчання)	Нормативна / вибіркова
1	013 Початкова освіта	1	нормативна
Тематика навчальної дисципліни			
Тема	кількість годин		
	лекції	практичні заняття	сам. роб
Тема 1. Сутність та особливості організації інклюзивного навчання в початковій школі. Нормативно-правова база та концептуальні засади організації інклюзивного	2		6

навчання в початковій школі.				
Тема 2. Розвиток особистості з ООП. Діти з ООП в інклюзивному освітньому просторі. Особливості розвитку особистості молодшого шкільного віку з ООП. Поняття «норма» і «відхилення» у розвитку дитини.		2	2	6
Тема 3. Навчання та супровід учнів початкових класів із особливими освітніми потребами. Особливості здійснення психолого-педагогічного супроводу дітей з особливими потребами в умовах інклюзивного навчання. Організаційно-методологічні засади навчання дітей з ООП у початковій школі. Індивідуальна програма розвитку школяра в умовах інклюзивного навчання.		2		6
Тема 4. Форми організації навчання в умовах інклюзії. Спеціальні форми організації навчання дітей з обмеженими можливостями здоров'я (ООП). Особливі освітні потреби: класифікація підходів. Особливості організації корекційно-розвиткового процесу, його зміст, структура і роль у формуванні школярів, які потребують корекції психофізичного розвитку.		2	2	6
Тема 5. Роль батьків в інклюзивному навчанні. Взаємодія закладу освіти і родини дитини з ООП. Рекомендації батькам дітей з ООП. Інформаційні ресурси для батьків щодо організації інклюзивного навчання.		2		6
Тема 6. Інноваційні технології, методи та засоби організації інклюзивного навчання в початковій школі. Спеціальні методи інклюзивного навчання. Особливості навчання учнів ООП з використанням шрифту Брайля. Специфіка використання жестової мови під час навчання дітей з ООП.		2	2	6
Тема 7. Індекс інклюзії як інноваційний підхід до організації навчання дітей з ООП. Сутність поняття «індекс інклюзії». Застосування індексу інклюзії в освітньому процесі початкової школи. Нозології у дитячому віці.		2		6
Тема 8. Організація навчання школярів з різними видами мовленнєвих порушень. Дизартрія, дислалія, дисфагія.		2	2	6
Тема 9. Організація навчання дітей з розладами аутистичного спектра. Сутність та особливості поняття «розлад аутистичного спектру» (РАС). Інноваційні діагностичні методики, освітні та розвиваючі техніки в інклюзивному навчанні.		2	2	6
Тема 10. Альтернативні методики для організації інклюзивного навчання в початковій школі. Корекційно-розвивальна робота педагога як складова інклюзивного навчання. Арт-терапія, музико-терапія, іпо-терапія, казко-терапія.		2		6
7. Система оцінювання навчальної дисципліни				
Загальна система оцінювання навчальної		Вид контролю – екзамен. Максимальна кількість балів – 100.		

дисципліни	Практичні заняття – 75 балів, Контрольна робота – 15 балів; Самостійна робота / індивідуальне/творче завдання – 10 балів.
Вимоги до письмової роботи	Контрольна робота – 15 балів. Самостійна домашня робота – 10 балів.
Семінарські /практичні заняття	Максимальна оцінка – 15 балів.
Умови допуску до підсумкового контролю	Виконання 50 % завдань
Підсумковий контроль	Форма контролю – екзамен. Форма здачі – комбінована (усна, письмова).
7. Політика навчальної дисципліни	
1. <i>Письмові роботи</i> виконуються відповідно до тематики лекцій, зазначених у силабусі. 2. <i>Академічна доброчесність</i>. Викладання навчальної дисципліни та взаємодія із здобувачем освіти ґрунтуються на основі положень та принципів академічної доброчесності, що регламентують діяльність здобувачів освіти та науково-педагогічних працівників: Кодекс честі Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника; Положення про Комісію з питань етики та академічної доброчесності Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника; Положення про запобігання академічному плагіату в Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника. Ознайомитися з цими положеннями та документами можна за посиланням https://pnu.edu.ua/положення-про-запобігання-плагіату/. 3. <i>Відвідування занять</i>. Пропуски практичних занять відпрацьовуються. Здобувач вищої зобов'язаний відпрацювати пропущене заняття відповідно до «Порядку організації та проведення оцінювання успішності здобувачів вищої освіти Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника» (введено в дію наказом ректора №799 від 26.11.2019 р.; із внесеними змінами наказом № 309 від 19 травня 2023 р.). Порядок та організація контролю знань здобувачів вищої освіти визначаються «Положенням про організацію освітнього процесу та розробку основних документів з організації освітнього процесу в Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника» введеного в дію наказом ректора № 447 від 24 липня 2015 р.; із внесеними змінами наказом ректора № 309 від 19 травня 2023 р.). https://nmv.pnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/118/2023/05/organizatsia-osvitnjogo-protsesu.pdf та «Порядку організації та проведення оцінювання успішності здобувачів вищої освіти Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника» (введено в дію наказом ректора №799 від 26.11.2019 р.; із внесеними змінами наказом № 309 від 19 травня 2023 р.) https://nmv.pnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/118/2023/05/otzinnuvannja-uspishnosti.pdf. 4. <i>Неформальна освіта</i>. Результати неформальної освіти зараховується згідно «Положення про визнання результатів навчання, здобутих шляхом неформальної освіти в Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника» https://nmv.pnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/118/2022/11/neformalna-osvita.pdf	
8. Рекомендована література	
<i>Основна:</i>	
1. Будник О. Б. Інклюзивна освіта: навчальний посібник. Івано-Франківськ: Видавець Кушнір Г.М., 2015. 152 с.	

<https://bdpu.org.ua/wp-content/uploads/2019/02/%D0%9E%D0%BB%D0%B5%D0%BD%D0%B0-%D0%91%D1%83%D0%B4%D0%BD%D0%B8%D0%BA.pdf>

2. Спеціальна педагогіка: понятійно-термінологічний словник / за ред. академіка В. І. Бондаря. Луганськ : Альма-матер, 2013. 436 с.

https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/23200/1/O_Martynchuk_I_Marunenko_K_Lutsko_O_Taran_T_Melnichenko_T_Yezhova_SP_KSPKIO_IL.pdf

3. Чайка М. С., Усатенко Г. В., Кривоногова О. В. Теорія та практика використання альтернативної комунікації для осіб з особливими освітніми потребами : навчально-методичний посібник. Київ : ФОП Усатенко Г. В., 2021. 80 с.

<https://mon.gov.ua/storage/app/media/inkluzyvne-navchannya/2022/02/22/Navch-metod.posibnyk.Teoriya.ta.praktyka.vykoryst.altern.komunik.dlya.osib.z.OOP.22.02.22.pdf>

4. Данілавічюте Е.А., Литовченко С.В. Стратегії викладання в інклюзивному навчальному закладі: навч-метод. посіб./за ред. А. А. Колупасової. Київ : вид. гр. А.С.К., 2012. 360 с.

5. Індекс інклюзії: загальноосвітній навчальний заклад: навч.метод. посіб. / під заг. ред. В.І. Шинкаренка. Київ : ТОВ Плеяда, 2013. 96 с.

https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/3016/1/Sofiy_N_Index_Inklus_ZNZ.pdf

6. Інклюзивне навчання: організаційне, змістове та методичне забезпечення : навчально-методичний посібник / кол. авторів ; за заг. ред. С. П.Миронової: Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка, 2015. 236 с.

7. Інклюзивна освіта від А до Я: poradnik dla pedagogiv i batkiv / ukladachi N. V. Zaserkova, A. O. Trejtyak. Київ, 2016. 68 с.

8. Колупасова А. А. Інклюзивна освіта: реалії та перспективи: монографія. К. : Саміт-Книга, 2009. 272 с.

9. Колупасова А.А., Таранченко О.М. Інклюзивна освіта: від основ до практики: монографія. К.: ТОВ «АТОПОЛ», 2016. 152 с.

10. Червінська І.Б. Проблема інтеграції дітей з особливими потребами в освітній простір загальноосвітньої школи гірського регіону. Освіта осіб з особливими потребами: шляхи розбудови: зб. наук. праць / за ред. В.В. Засенка. 2017. Вип. 13. С. 255-262.

<https://spp.org.ua/index.php/journal/article/view/107>

11. Червінська І.Б. Підготовка майбутніх учителів початкової школи до створення цифрового контенту для навчання молодших школярів. *Педагогічні інновації: ідеї, реалії, перспективи*: збірник наук. праць. 2021. Вип. 2 (27). С. 14-21.

12. Chervinska I. B. Motivational aspect of personality formation in students with special abilities. 35 th IBIMA Conference 1-2 April. Seville, Spain. 2020. <https://ibima.org/accepted-paper/motivation-aspect-of-personality-formation-of-pupils-with-special-abilities/ISBN: 978-0-9998551-4-0> <https://ibima.org/accepted-paper/motivation-aspect-of-personality-formation-of-pupils-with-special-abilities> Індексовано наукометричною базою *Web of Science*.

13. Chervinska I. B. Pedagogical Collaboration of Teachers and Parents with Children who Have Special Educational Needs in Conditions of Inclusive Education. Problemy i perspektywy młodzieży we współczesnej Europie. Red. naukowa Agnieszka Próchniak, Anna Agnieszka Suchocka. Słupsk–Bydgoszcz, 2018. pp. 85-93.

Основні нормативно-правові документи:

Положення про запобігання академічному плагіату в Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника. URL: <https://pnu.edu.ua/положення-про-запобігання-плагіату>

Положення про організацію освітнього процесу та розробку основних документів з організації освітнього процесу в Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника

URL: <https://nmv.pnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/118/2023/05/organizatsia-osvitnjogo->

[protsesu.pdf](#)

Допоміжна:

1. Нова українська школа : poradnik dla vchytel'ia / za zag. red. H. M. Bibik Kyiv : TOB Plejda, 2017. 360 с.
<https://mon.gov.ua/storage/app/media/news/%D0%9D%D0%BE%D0%B2%D0%B8%D0%BD%D0%B8/2018/12/12/11/20-11-2018rekviz.pdf>
2. Організаційно-методичний супровід дитини з особливими освітніми потребами в умовах ДНЗ. Навчально-методичний посібник / Компанець Н. М., Луценко І. В., Коваль Л. В. Київ : Видавнича група Атопол, 2018. 100 с.
3. Організаційно-методичні засади діяльності інклюзивно-ресурсних центрів : навч.-метод. посіб. / за заг. ред. М. А. Порошенко та ін. Київ, 28. 2018. 252 с.
4. Організаційні засади діяльності асистента вчителя в інклюзивному класі : метод. посіб. / уклад. : О. В. Коган та ін. Харків : Друкарня Мадрид, 2019. 110 с.

Інформаційні ресурси:

1. Наукова електронна бібліотека. (Книги, підручники.) [Електронний ресурс] / Режим доступу: <http://www.nbuv.gov.ua/portal>
2. Національна бібліотека України імені В.І.Вернадського [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://www.nbuv.gov.ua>
3. Наукова бібліотека Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника. Режим доступу: URL <http://lib.cnu.edu.ua/>

Викладач,
доктор педагогічних наук, професор,
професор кафедри початкової освіти
та освітніх інновацій

Інна

ЧЕРВІНСЬКА